

Onderwerp: AB-voorstel vaststellen peilbesluit Spengen

Datum vergadering: 17-12-2025

Registratienummer: 2077208 versie 2

Besluitnota

Onderwerp

Peilbesluit Spengen

Voorgesteld besluit

Het algemeen bestuur wordt voorgesteld om:

1. Het inspraakrapport ontwerppeilbesluit Spengen (DM2077216) vast te stellen;
2. Het peilbesluit Spengen (DM2077215, DM2077214 en DM2077219) vast te stellen.

Inleiding

In een peilbesluit staat welk waterpeil het oppervlaktewater in een bepaald gebied heeft. Het waterschap heeft de inspanningsverplichting om dit peil te handhaven. Op grond van de Omgevingsverordening van de provincie Utrecht moet het waterschap ervoor zorgen dat peilbesluiten actueel zijn.

Bij toetsing op actualiteit is gebleken dat het vigerende peilbesluit Kockengen 2007 (polder Spengen) niet actueel is. Zo is het vigerende peil nooit ingesteld omdat dit afhankelijk was van het aanleggen van een hoogwatervoorziening. Deze is echter nooit aangelegd. Tevens loopt er een polder breed programma waarin de agrariërs, het waterschap, de provincie en gemeenten samenwerken aan een toekomstbestendige polder. Agrariërs gaan akkoord met een kleine drooglegging zolang deze door bodemdaling niet verder zal verkleinen. Daarom is in dit nieuwe peilbesluit een 'droogleggingsbesluit' opgenomen. Het waterschap zal het peil aanpassen als uit een nieuwe hoogtemeting blijkt dat de bodem is gedaald en de drooglegging dus kleiner is dan de afgesproken drooglegging.

Zienswijzen op ontwerppeilbesluit

Op het ontwerp-peilbesluit is 1 zienswijze ingediend. Deze zienswijze heeft geen aanleiding gegeven om het ontwerppeilbesluit aan te passen.

In het inspraakrapport staat de reactie op de zienswijzen en is toegelicht waarom deze (geen) aanleiding hebben gegeven tot wijziging van het ontwerppeilbesluit.

Ambtshalve wijzigingen op ontwerppeilbesluit

In het ontwerppeilbesluit, was abusievelijk de term "gemiddelde" drooglegging opgenomen. In alle gevallen moet "gemiddelde" vervangen worden voor "mediane".

In de toelichting van het peilbesluit is ook een ambtshalve wijziging doorgevoerd. Deze wijziging wordt verricht naar aanleiding van zienswijzen die zijn binnengekomen in de afgelopen periode op andere ontwerppeilbesluiten. Bij de uitleg over sturingsmarges wordt een verwijzing opgenomen naar de Beleidsnota Peilbeheer 2019 om te verduidelijken op basis waarvan de marge wordt ingezet.

Beoogd effect

Met dit ontwerppeilbesluit wordt het peilbeheer van het peilgebied in Spengen aangepast waardoor het peilbesluit weer actueel is.

Dit ontwerppeilbesluit draagt bij aan het bereiken van verschillende doelen:

- Toekomstbestendig regionaal watersysteem
- Gebieden zijn waterrobuust en klimaatbestendig
- Leefbaar water voor mens, dier en plant. Nú en in de toekomst
- Bevorderen biodiversiteit
- Bodemdaling en uitstoot broeikasgassen in het veenweidegebied beperken

Argumenten

1.1 Het vigerende peilbesluit Kockengen 2007 (polder Spengen) is niet actueel.

Na vaststelling van het ontwerppeilbesluit is het peilbesluit voor dit gebied weer actueel. Hiermee voldoet het waterschap aan zijn verplichting tot het opstellen en zorgdragen voor een actueel peilbesluit.

1.2 Het ontwerppeilbesluit Spengen is grotendeels opgesteld conform de Beleidsnota Peilbeheer 2019.

Er is een zorgvuldige afweging gemaakt van alle belangen, die is beschreven in de Toelichting ontwerppeilbesluit Spengen (DM2063352) en de afwegingstabel (bijlage A). De peilbesluittekst (DM2063350) en peilbesluitkaart (DM2063345) zijn ook bijgevoegd als bijlage.

1.3 Het peilbesluit draagt bij aan het doel om in het veenweidegebied bodemdaling te remmen en CO₂-uitstoot te verminderen.

Een deel van het plangebied heeft een veenbodem. De drooglegging in dit veengebied is kleiner dan de droogleggingsnormen die zijn opgesteld in de Nota Peilbeheer 2019. Vernatting in het veenweidegebied draagt bij aan het verminderen van veenoxidatie.

1.4 Het peilbesluit draagt bij aan een verbetering van de waterkwaliteit en stabielere oevers.

Het peil gaat naar een vast peil, wat goed is voor de stabiliteit van de oevers en de waterkwaliteit.

1.5 Het aantal peilgebieden neemt af.

Het vigerende peilbesluit bestaat uit 3 peilgebieden, dit nieuwe peilbesluit uit 1 peilgebied. Dit komt onder meer doordat er nooit een hoogwatervoorziening is gekomen en de plas de Zwaan nooit geïsoleerd is, waardoor het watersysteem ten opzichte van het vigerende peilbesluit robuuster is geworden. In de praktijk verandert er niets.

Kanttekeningen

1.1 De kleinere drooglegging t.o.v. het beleid en t.o.v. het oude peilbesluit in het gebied leidt tot minder bergingsruimte in de watergangen.

In de polder Spengen zullen we bij de nieuwe toetsing in 2025 mogelijk niet voldoen aan de huidige wateroverlastnormen en daarmee kwetsbaar zijn voor natschadeclaims. Maar het slootpeil gaat 1 cm naar beneden. Dat leidt tot meer bergingsruimte dan in de huidige praktijk. Ook wordt in het Polderplan Spengen onderzocht hoe meer bergingsruimte gecreëerd kan worden.

1.2 Het peilbesluit wijkt af van de beleidsnota: de drooglegging is kleiner dan de droogleggingsnorm voor het veenweidegebied.

De drooglegging van 35 cm is kleiner dan de 44-54 cm die vastgelegd is in de Beleidsnota Peilbeheer 2019 en de 40 cm van de Utrechtse Regionale Veenweiden Strategie. Echter wordt de bodemdaling effectiever geremd. Ook geeft deze drooglegging geen problemen aan funderingen.

1.3 Het peilbesluit wijkt af van de beleidsnota: het peil zal worden aangepast als uit nieuwe hoogtemetingen blijkt dat de bodem is gedaald

Peilindexatie wordt niet meer toegepast in veenweiden gebieden van HDSR conform de beleidsnota peilbeheer 2019. In Spengen is de droogleggingsnorm echter al ruim gehaald. In dit peilbesluit zal daardoor wel geïndexeerd worden. Niet volgens een trendlijn, maar er zal gereageerd worden op nieuwe hoogtemetingen. Daarmee kan de bodemdaling gerichter gevolgd worden en hoeft er niet elke paar jaar een nieuw peilbesluit gemaakt te worden.

Het peil zal niet naar beneden worden bijgesteld als een hoogtemeting een hoger maaiveld aangeeft dan een eerdere meting.

1.4 Het peilbesluit wijkt af van de beleidsnota op de beoordeling voor het verlenen van een vergunning voor onderbemalingen in veenweidegebied.

In de beleidsnota Peilbeheer (2019) staat dat een vergunde onderbemaling in het veenweidegebied alleen in aanmerking komt voor verlenging van de vergunning als de maaiveldhoogte meer dan 10 cm lager ligt dan het maaiveld van het peilgebied waar het in ligt. Maar in de polder Spengen wordt gekozen voor een verschil van 5 cm.

Het huidige beleid (beleidsnota peilbeheer) spreekt van een gewenste drooglegging van 44-54 cm in veenweidegebied. In de Utrechtse Regionale Veenweide Strategie is 40 cm de norm geworden. Met dit peilbesluit wordt de gemiddelde drooglegging in de polder Spengen 35 cm.

Als het beleids criterium van 10 cm verschil zou worden aangehouden, zouden alleen percelen met een drooglegging van 25 cm of minder in aanmerking komen voor een onderbemaling. Maar bij een drooglegging van 30 cm of minder wordt het al erg moeilijk om de huidige landbouw te bedrijven. Daarom wordt voor dit gebied een uitzondering gemaakt op de beleidsnota en afgeweken van het 10 cm-criterium uit de beleidsnota peilbeheer. Percelen met een gemiddeld drooglegging van 30 cm of minder met een vergunde onderbemaling komen in aanmerking voor een nieuwe vergunning. Dit gaat om één perceel.

In de vergunning zal wel staan dat de drooglegging in dit perceel niet groter mag worden dan de drooglegging in de rest van de polder: 35 cm.

Deze aanpak is in lijn met de wens tot maatwerk in kader van gebiedsgericht werken.

Financiën

Dit voorstel heeft betrekking op vaststelling van de hoogte van oppervlaktewaterpeil in het gebied. De kosten voor het operationele peilbeheer zullen naar verwachting niet veranderen door dit peilbesluit. In dit voorstel zijn geen andere maatregelen voorzien waarvoor extra financiële middelen nodig zijn. Het polderplan en eventuele maatregelen worden op een later moment apart aan het bestuur voorgelegd.

Juridische aspecten

De voorgestelde droogleggingsnorm wijkt af van de beleidsnota peilbeheer. Dat is in beginsel mogelijk mits expliciet gesignaleerd, gewogen en onderbouwd. In de toelichting wordt hieraan tegemoetgekomen.

Communicatie

Na het definitief vaststellen van het peilbesluit door het algemeen bestuur worden de stukken officieel gepubliceerd. Ook is er op de website van het waterschap een webpagina waar de relevante informatie en stukken te vinden zijn. Na het vaststellen zullen insprekers en abonnees van de nieuwsbrief over het peilbesluit persoonlijk worden geïnformeerd.

Samenwerking & participatie

Het waterschap heeft een reeks gesprekken gevoerd om knelpunten te inventariseren en wensen op te halen omtrent het peilbeheer. Er is gesproken met bewoners en agrariërs, de gemeente Stichtse Vecht, de provincie Utrecht, en andere belanghebbenden via het Polderplan Spengen.

Verder is in januari 2025 een openbare informatiebijeenkomst georganiseerd in Spengen waar circa 25 belangstellenden aanwezig waren. Tijdens deze avond is uitvoerig gesproken met belanghebbenden over het peilbesluit(proces).

Vervolg

Na het definitief vaststellen van het peilbesluit door het algemeen bestuur worden de stukken officieel gepubliceerd en worden (daar waar van toepassing) de nieuwe peilen ingesteld.

Onderbemalingen

In het peilbesluitgebied liggen drie onderbemalingen. Deze onderbemalingen zijn getoetst of zij voldoen aan de voorwaarden zoals vastgelegd in de Beleidsnota Peilbeheer 2019. Eén ervan voldoet nog aan de voorwaarden. Eén voldoet niet aan de normen van de beleidsnota, maar heeft een zodanig kleine drooglegging (27 cm) dat het behouden van de agrarische functie erg moeilijk zal zijn. Zodoende wordt ook deze onderbemaling vergund (zie kanttekening 1.4). De momenteel vergunde onderbemalingen die in aanmerking komen voor verlenging, kunnen een nieuwe tijdelijke vergunning krijgen. Dit wordt buiten dit peilbesluit om geregeld via een apart traject.

Eigenaren van een onderbemaling zonder vergunning of van voorheen vergunde onderbemalingen die niet meer voldoen aan de voorwaarden krijgen een brief met het verzoek te stoppen met hun onderbemaling.

Bijlagen

1. Inspraakrapport ontwerppeilbesluit Spengen (DM2077216)
 2. Peilbesluit Spengen (DM2077215)
 3. Toelichting peilbesluit Spengen (DM2077214)
 4. Peilbesluitkaart Spengen (DM2077219)
 5. Lijst met insprekers inspraakrapport ontwerppeilbesluit Spengen (DM2078051)
 6. Memo Waarom het droogleggingsbesluit toch een peilbesluit heet (DM2077968)
 7. Eindverslag participatie peilbesluit Spengen (DM2078019)
- A. Overzicht met gemaakte afwegingen voor het peilbesluit (zie volgende pagina)

Bijlage A Overzicht met gemaakte afwegingen voor het peilbesluit Spengen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de aspecten bij de afweging voor het ontwerppeilbesluit. In de eerste kolom staan de aspecten, in de tweede kolom staat het resultaat/effect van dit peilbesluit ten opzichte van de huidige situatie (+ positief; 0 neutraal; - negatief; +/- lokaal positief/negatief) en in de laatste kolom staat de verwijzing naar de pagina('s) in de toelichting bij het peilbesluit waar de specifieke thema's zijn beschreven.

Resultaten inhoudelijke afweging van het planvormingsproces	Resultaat afweging/ effecten van dit peilbesluit t.o.v. oud peilbesluit	Resultaat afweging/ effecten van dit peilbesluit t.o.v. huidige praktijksituatie	Resultaat (Terug te vinden in de toelichting van het peilbesluit op pagina)
PEILBESLUIT			
Peilbeheer:			
· Peilgebiedsgrootte	+	0	p. 4
· Passend peil gebruiksfunctie & gebiedskenmerken (droogleggingsnorm) (bijv. natuur, agrarisch, kwetsbare bebouwing, waterberging, infrastructuur)	+	0	p. 17 t/m 22
· Type peilbeheer	+	0	p. 17 t/m 22
WATER-GERELATEERDE THEMA'S			
Thema voldoende water:			
· Wateroverlast (wateropgave)	-	0,+	p. 24
· Waterbeschikbaarheid (droogte en watertekort)	+	0,-	p. 24
· Bodemdaling + broeikasgassen (bijv. CO ₂ en stikstof)	+	0,-	p. 25
· Optimaliseren watersysteem (bijv. bruggen/ inlaatbeheer/ ophalen duikers e.d./ waterverdeling)	n.v.t.	n.v.t.	
· Grondwater	+	0,-	p. 24
Thema gezond water			
· Waterkwaliteit & ecologie	+	0	p. 26
· Flexibel peilbeheer	n.v.t.	n.v.t.	
· Biodiversiteit	+	0	p. 26
· Weidevogels	+	0,-	p. 26
Thema waterveiligheid			
· Waterkeringen	+	0	p. 27 t/m 28
Specifieke thema's			
· Vaarwegbeheer	n.v.t.	n.v.t.	
· Archeologie + cultuurhistorie	+	0,-	p. 29
· Recreatie	0	0	p. 29
OVERIG			
· Eigen (gebieds)visie/ strategie/ ambitie als plus op genoemde thema's	+	0	Het peilbesluit gaat verder dan de ambities voor het veenweidegebied en speelt in op waarschijnlijke verlaging van de droogleggingsnorm in de toekomst.
· Synergie projecten/ initiatieven van overheden/ derden	0	0	

Resultaten inhoudelijke afweging van het planvormingsproces	Resultaat afweging/ effecten van dit peilbesluit t.o.v. oud peilbesluit	Resultaat afweging/ effecten van dit peilbesluit t.o.v. huidige praktijksituatie	Resultaat (Terug te vinden in de toelichting van het peilbesluit op pagina)
· Gebiedsprocessen overheden/ derden	+	+	Polderplan Spengen